

Zachary Moon, 2021
**Goatwalking:
 A Quaker Pastoral Theology**

Leiden, Boston: Brill

Anmeldt av Fredrik Saxegaard
 Fredrik.Saxegaard@mf.no

Goatwalking: A Quaker Pastoral Theology, av amerikanske Zachary Moon, inngår i Brills serie *Quaker Studies*. Moon beskriver boken som et kjærlighetsbrev med to adressater: Dels til sine kolleger innen faget pastoralteologi, dels til sine søstre og brødre i kvekersamfunnet.

For å ta det første først: I amerikansk kontekst er «pastoral theology» ofte tett forbundet med sjelesorg. Men selv om boken er opptatt av prestens rolle som samtalepartner og veileder i krevende livssituasjoner, tegner den et bredere bilde av prestens rolle i offentlighet og religiøse praksiser. Slik sett kan den også være en dialogpartner for kontinental og nordisk pastoralteologi. Dette er ikke minst interessant i en kveker-kontekst, der en har hatt et kritisk forhold til institusjonaliseringsprosesser, lederembeter, osv.

Moon tar utgangspunkt i hyrde-metaforen, altså selve det «pastorale» i pastorallæren. Han henter frem en klassiker i faget; Seward Hiltner og hans to bøker fra femtitallet (*Preface to Pastoral Theology* og *The Christian Shepherd*). I Hiltners optikk er presten, ifølge Moon, en som gir veiledning, beskyttelse og næring til en flokk som er avhengige av ham, innenfor et selvsagt kristendomssentrert univers. Med avsett i Sally McFauges metaforiske teologi,

kritiserer Moon Hiltner for å lukke denne hyrde-metaforen mer enn å åpne den.

For å finne en motstemme går Moon til Jim Corbett (1933-2001). Corbett var en Harvard-utdannet filosof som søkte ut i villmarken i Arizona og Wyoming, der han bl.a. drev med geitehold. Han ble etter hvert kveker, og er kjent for å ha startet «sanctuary»-bevegelsen, der kirker, andre foreninger og enkeltmennesker ga husrom og annen beskyttelse til illegale flyktninger fra Mexico og andre land i sør.

Corbett blir en hovedfigur i boken som helhet, og det gjør sannelig geitene også. For Moon mener at en måte å fornye hyrde-metaforen på, er å bytte ut sauer med geiter (og altså ikke med katter, som noen har foreslått). Geitene er nemlig bedre tilpasset et liv i tøffe landskap, bl.a. ved at de har en «three-dimensional spatial intelligence» (s. 19), noe som gjør at de ikke umiddelbart tolker alt i kategoriene mat eller fare, men orienterer seg i lendet. Geiten er heller ikke en «docile servant», men nysgjerrig – og den er overraskende sosial. Geita som forbilde peker derfor i retning en relasjon mellom prest og andre som ikke er preget av makt-asymmetri eller at den ene blir gjort avhengig av den andre. Selv mennesker som søker hjelp i svært krevende livssituasjoner vil ha ressurser og noe å gi.

Samtidig er det ikke bare Corbetts geiter som inspirerer Moon. Corbetts radikale reise ut av sivilisasjonen innebærer også en reise ut av «formal religion» og en søken etter «faithful errantry», altså det paradoksale i å gå seg vill på en trofast måte. Der tradisjonell religion, i følge Corbett, har handlet om å helbrede skavanker, unngå straff og nå et endelig mål, etterstrebet han en spiritualitet som forholder seg ubeskyttet til usikkerheten som preger menneskelivet, uten ambisjoner om å levere noen fasit. Dette rammer også det mest kjente hyrdemotivet, nemlig å lede flokken til «grønne enger». Corbett ser dette som uttrykk for vestlig forbruksmentalitet, der tanken om at gresset alltid er grønnere på den andre siden av gjerdet, leder til stadig ny markedsekspanasjon.

På basis av de to grunnmotivene 'gjensidig relasjon' og 'åpen spiritualitet', tegner Moon opp det han ser som en mer troverdig pastoralteologi, preget av oppmerksomhet («alertness»), tilpasningsdyktighet, symbiotisk relasjon, og felles kreativitet.

Som nevnt har boken også et ærend i forhold til kvekersamfunnet. Her synes jeg det er vanskeligere å få tak i kritikken Moon reiser. Det er tydelig innledningsvis at han har hatt personlige erfaringer av å bli ekskludert fra, eller i alle fall miste mange nære venner i, samfunnet da han i sin tid valgte å bli feltprest i de amerikanske militære styrkene. En kan ane at langvarig økumenisk engasjement har utvidet horisonten i forhold til egen bakgrunn. Og Moon advarer mot at kvekerbevegelsen, hvis hele eksistensberettigelse er å være en bevegelse åpen for Åndens stemme, har lett for å stivne, bli konvensjonell, og få sine egne mer uformelle maktstrukturer. Her kunne jeg ønske at Moon hadde gitt leseren

en mer transparent beskrivelse og kritikk, også fordi det da kunne blitt tydeligere hva som er kvekertradisjonens særlige bidrag til en økumenisk, pastoralteologisk samtale.

Boken har noen flere svakheter: For det første prøver Moon å gjøre svært mange ulike ting på de snaut 60 sidene – og selv innenfor denne begrensede plassen er det flere lengre sitater fra andre forfattere som i liten grad integreres. Så den som ønsker seg høyere faglig nivå og mer språklig stringens i amerikansk, pastoralteologisk litteratur, blir også denne gangen skuffet.

En annen utfordring er Moons kritikk av hyrdemetaforen. Denne har utvilsomt hatt en problematisk virkningshistorie, som sikkert fortsatt gjør seg gjeldende i mange kontekster. Men når han her vil engasjere pastoralteologiske kolleger, synes jeg det er rart å hoppe helt tilbake til Hiltner og 50-tallet, og ignorere diskusjonene som har funnet sted siden da. Han nevner riktignok *Images of Pastoral Care* (Dykstra, ed., 2005), men burde brukt den mer, og kunne ellers trukket inn Lathrops diskusjon i *The Pastor*, Stephen Pattisons forfatterskap, og mange, mange flere. Når han først bruker metafor-teori, kunne han funnet nyere bidrag enn McFague.

For det tredje, er det grunn til å diskutere de idealene Moon tegner opp, og det mørke bakteppet han gjør det imot. Her synes jeg Moon gjør det lett for seg, bl.a. på grunn av det eklektiske og springende preget jeg har nevnt. Tradisjonell religion blir en magnet for alle slags negative adjektiver, mens en mer åpen religion/spiritualitet representerer alle de positive. De færreste vil være uenige i de positive idealene Moon fremholder, med de blir så mange at det kan oppleves utmattende for en som vil leve opp til dem. Det er også en tankevekkende likhet mellom idealer som fremholdes som en følge

Bokanmeldelser

av Corbetts alternative livsstil, og de som forkynnes i nåtidens management-speak: Økt tilpasningsevne og endringsvillighet, profesjonsutøvere som henvises mer til relasjonalt enn kunnskap, osv. I disse partiene blir det tydelig at teksten savner et empirisk arbeid som kunne gitt nyanser, kanskje noen overraskelser, og økt etterretteligheten. Vi er, slik det ofte blir i pastoralteologisk litteratur, henvist til et samspill mellom praktisk erfaring og høye idealer.

Når dette er skrevet og sagt: Moons bok er tankevekkende. Den representerer et forsøk på å koble kvekernes tradisjon til bredere kristen (og tverreligiøs) pastoralteologi, og det vet jeg ikke om har vært gjort før. Og, kanskje viktigst: Det er interessante tilløp i bruken av Jim Corbetts liv og tekster, der han gjør det klart for de som måtte ønske å følge hans eksempel, at de ikke skal gjøre det til et 'prosjekt'. Det handler ikke om «self improvement» eller yoga, men om å «simply do nothing» (s. 16): Corbett skriver kritisk om hvor redde mennesker er for virkelig å gi slipp: «Modern man is able to go into the wilderness or up to the moon and be comfortable as long as

he takes enough of his world with him, but he remains an outsider. (...) Products of modern technology such as metal pots, sleeping bags, tarps, ropes, matches, toilet paper are convenient but inessential».

Selv om Moon ikke vil redusere Corbetts liv til enda en metafor for pastoralteologien, er det ikke fritt for at det er slik det brukes i boken. Men det er også tilløp til å ta det mer bokstavelig, og spørsmålet kan da være, gitt vår tids påtrengende og tiltakende klimakrise, om Corbett kan gi impulser til en post-apokalyptisk pastorallære? I så fall er det selvsagt mye å hente i hans liv utenfor «the grid», bort fra glinsende forbrukerlogikker som hele tiden jakter på mer grønt gress. Men bør dette balanseres med et kall til å vende tilbake til sivilisasjonen, når den trues av små og store sammenbrudd, av stadige innhentinger etter flom, tørke eller matmangel? Da må en kanskje fornye et pastoralt og kirkelig ideal til å beskytte og utvikle institusjoner? I så fall tenker jeg at mange av honnørordene hos Moon fortsatt kan gjelde, men at begeistring for det åpne og flytende bør balanseres med en fornyet sans for det som holder fast og derfor kan verne mennesker.